

PERSONALITĂȚI MILITARE DIN JUDEȚUL NEAMȚ DIN ISTORIA ARMATEI ROMÂNE MODERN

*

MILITARY PERSONALITIES FROM NEAMȚ COUNTY FROM THE HISTORY OF THE MODERN ROMANIAN ARMY

*

PERSONNALITÉS MILITAIRES DU COMTÉ DE NEAMȚ DE L'HISTOIRE DE L'ARMÉE ROUMAINE MODERNE

Sorin GRUMUȘ¹

Rezumat: *La 12 noiembrie 1859, Prin Înaltul Ordin de Zi nr. 83, al domnitorului Alexandru Ioan Cuza, a fost înființat Statul Major General, moment de referință în dezvoltarea și modernizarea structurilor armatei române moderne. În procesul de evoluție al armatei române moderne s-au distins și o serie de personalități militare de pe meleaguri nemțene, care prin funcțiile deținute în cadrul diferitelor structuri ale armatei române moderne au adus o contribuție importantă la dezvoltarea și modernizarea organismului militar. Intervalul de referință avut în vedere pentru prezentarea activității militare a acestor personalități ale armatei române este cuprins între data înființării Statul Major General al armatei române și perioada celui de-Al Doilea Război Mondial.*

Cuvinte cheie: *armată, personalități, militar, structuri, modern.*

*

Abstract: *On November 12, 1859, by High Order of the Day no. 83, of ruler Alexandru Ioan Cuza, the General Staff was established, a reference moment in the development and modernization of the structures of the modern Romanian army. In the evolution process of the modern Romanian army, a number of military personalities from German lands were also distinguished, who, through the positions held within the various structures of the modern Romanian army, made an important contribution to the development and modernization of the military body. The reference interval considered for the presentation of the military activity of these personalities of the Romanian army is between the date of establishment of the General Staff of the Romanian army and the period of the Second World War.*

Keywords: *army, personalities, military, structures, modern.*

Résumé: *Le 12 novembre 1859, par ordre du jour no. 83, du souverain Alexandru Ioan Cuza, l'état-major général a été créé, un moment de référence dans le développement et la modernisation des structures de l'armée roumaine moderne. Dans le processus d'évolution de l'armée roumaine moderne, un certain nombre de personnalités militaires des terres allemandes ont également été distinguées, qui, à travers les postes occupés au sein des différentes structures de l'armée roumaine moderne, ont apporté une contribution importante au développement et à la modernisation de l'armée. L'intervalle de référence considéré pour la présentation de l'activité militaire de ces personnalités de l'armée roumaine*

¹ Asociația Cultural - Științifică *URBANA* Roman.

se situe entre la date de création de l'état-major général de l'armée roumaine et la période de la Seconde Guerre mondiale.

Mots clés: armée, personnalités, militaire, structures, moderne.

*

La 12 noiembrie 1859, Prin Înaltul Ordin de Zi nr. 83, al domnitorului Alexandru Ioan Cuza, a fost înființat Statul Major General, moment de referință în dezvoltarea și modernizarea structurilor armatei române moderne. În procesul de evoluție al armatei române moderne, s-au distins și o serie de personalități militare de pe meleaguri nemțene, care prin funcțiile deținute în cadrul diferitelor structuri ale armatei române moderne au adus o contribuție importantă la dezvoltarea și modernizarea organismului militar. Intervalul de referință avut în vedere pentru prezentarea activității militare a acestor personalități ale armatei române este cuprins, între data înființării Statul Major General al armatei române și perioada celui de-Al Doilea Război Mondial. Fără a avea pretenția că este exahustiv, acest demers se constituie ca un recurs la memorie și ca un omagiu adus acestor personalități militare care prin eroismul și spiritul de sacrificiu de care au dat dovadă au contribuit la înfăptuirea marilor deziderate naționale.

Panait Donici², s-a născut în anul 1825 în satul Porcești (azi Moldoveni, în județul Neamț), fostul județ Roman. Născut într-o familie de mari boieri, mama Paraschiva era fiica marelui postelnic Dimitrie Drăghici³, Panait primește o educație aleasă. După absolvirea Academiei Mihăilene din Iași, urmează cursurile Academiei Tehnice din Paris, numărându-se printre primii ingineri români în domeniul construcțiilor⁴.

Ca inginer în diverse departamente ale Moldovei, s-a ocupat de modernizarea căilor de comunicații, de construirea unor obiecte de infrastructură (poduri-la Giurgeni și Horia, în județul Roman, depozite, edificii publice)⁵. A fost inspector general în departamentul Lucrărilor Publice din Moldova, în perioada 1857-1859 și

² Laurian Ante, *O antologie a literaturii nemțene*, Editura Mușatinia, Roman, 2006.

³ Constantin Tomșa, *Personalități ale culturii din județul Neamț*, Editura Crișarux și Cetatea Doamnei, Piatra Neamț, 2014, p. 111.

⁴ Constantin Prangati, *Oameni politici și de stat din județul Neamț (1864-2003)*, Editura Babel, Bacău, 2004, p.143.

⁵ Ibidem.

ministru al Lucrărilor Publice în primul guvern al Principatelor Unite, în perioada 1859-1861⁶. După instaurarea monarhiei, în guvernul lui Ștefan Golescu a fost ministru al Agriculturii, comerțului și lucrărilor publice (noiembrie 1867 - februarie 1868)⁷.

A avut funcții inclusiv militare: căpitan și comandant al Batalionului de geniu din Moldova (1859-1860); căpitan și apoi maior, comandant al Batalionului de geniu din Moldova (1860-1862).

Panait Donici a fost întemeietorul Școlii Naționale de Poduri și Șosele din București (1864) fiind considerat și „organizatorul trupelor de geniu” din armata română. În semn de respect și prețuire față de ilustrul înaintaș, o structură din compunerea Armatei Române poartă denumirea onorifică de „Centrul de Instruire pentru Geniu, EOD și Apărare CBRN «Panait Donici»”, în timp ce o stradă din orașul Roman îi poartă numele⁸. Este autorul primei Legi a drumurilor din România⁹.

Este cunoscut și ca publicist, printre scrierile sale se numără: *Calendarul bisericii de răsărit în stil vechi și stil nou, Etude sur la concordance des épactes avec le ciel, Résumé du Calendrier de l'église d'Orient en Viene et en nouveau style* etc¹⁰.

Panait Donici s-a stins din viață la data de 31 mai 1905 și este înmormântat în curtea bisericii din comuna Valea Ursului, județul Neamț.

Gheorghe Makarovitsch (Macarovici)¹¹, s-a născut la data de 3 septembrie 1843, în satul Climești, comuna Făurei, din județul Neamț. Beneficiind de mic de o educație militară, Școala fiilor de Militari din Iași, înființată în 1857 și ulterior Școala Militară de Ofițeri din București, urmează o strălucită carieră militară. A urcat pe rând toate treptele militare, de la sublocotenent în 1864, la cea de general de divizie (r.), în 1906¹². Căsătorit în 1876 cu Alexandrina Izvoranu (1854-1941), are cu aceasta nouă copii, din care opt băieți, toți urmând cariera militară: Vasile

⁶ *Ibidem*, p. 144; Mihaela Tihon, Marius Neculai, *Personalități romășcane*, Colecția Studia Et Documenta - No. 23, Academia Historico - Iuridico - Theologica Petrus Tocănel - Istituti Theologici Franciscani Roman, Editura Serafica, 2012, pp. 65-66.

⁷ *Ibidem*.

⁸ *Ibidem*; https://ro.wikipedia.org/wiki/Monumentul_lui_Panait_Donici_din_Bucure%C8%99ti accesat 04.12.2022.

⁹ Mihaela Tihon, Marius Neculai, *art. cit.*, p. 66.

¹⁰ Constantin Prangati, *Dicționarul oamenilor de seamă din județul Neamț*, Editura Crigarux, 1999, p.76; Constantin Tomșa, *op. cit.*, p. 111.

¹¹ Adrian Stroea, Marin Ghinoiu, *Din elita artileriei*, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, București, 2012, pp. 204-205.

¹² https://enciclopediaromaniei.ro/wiki/George_Macarovici accesat 04.12.2022.

(1871-1952), general de artilerie, Gheorghe (1873-1915), căpitan de cavalerie, Alexandru (1879-1946), căpitan de artilerie, Ioan (1881-1942), colonel de cavalerie, Traian (1885-1942), colonel de cavalerie, Radu (1887-1944), general de artilerie, Miron (1891-1910, elev sergent), Adrian (1892-?), colonel de artilerie¹³.

A îndeplinit importante funcții didactice și de comandă în diferite structuri și eșaloane ale armatei române, precum: Regimentul 1 Lăncieri; Regimentul 2 Lăncieri; Regimentul 1 Artilerie, în cadrul Școlii Fiilor de Militari din Iași, ca director de studii și profesor¹⁴.

Participant la Războiul de Independență cu gradul de maior îndeplinind funcțiile de comandant al divizionului de pompieri (artilerie teritorială) București (1877-1878) și comandant de divizion în Regimentul 3 Artilerie (1878-1879)¹⁵.

Între anii 1881-1894, Gheorghe Makarovitsch a îndeplinit funcția de director al Școlii Fiilor de Militari din Iași. După instaurarea dictaturii comuniste, au fost desființate toate liceele militare din România. La această dată, în localul fostului Liceu Militar, funcționează Spitalul Militar din Iași. În semn de respect și prețuire a activității sale, începând cu anul 1929, până la desființare în 1948, Liceul Militar din Iași, a purtat numele de Liceul Militar „Gheorghe Makarovitsch”¹⁶.

A deținut după Războiul de Independență, funcții de conducere la eșaloanele superioare, precum:

comandantul garnizoanei București (1894-1896); comandant al Brigăzii 2 Artilerie; comandant al artileriei Corpului 2 Armată (1896-1900); comandant al Regiunii întărite Focșani-Nămoloasa-Galați (1900-1901); comandantul Diviziei 6 Infanterie Focșani (1901-1906) și comandant al Corpului 3 Armată (1906)¹⁷.

Generalul de divizie Gheorghe Makarovitsch a fost trecut în rezervă la 1 aprilie 1906 și pentru faptele de arme și merite deosebite dovedite pe parcursul întregii cariere militare, a fost decorat cu numeroase ordine și medalii: „Virtutea Militară” clasa I, Crucea „Trecerea Dunării”, Medalia „Apărătorii Independenței”, Ordinul „Steaua României” clasa a III-a, Ordinul „Coroana României” clasa a II-a, Medalia jubiliară „Carol I” etc¹⁸.

Generalul Gheorghe Makarovitsch a încetat din viață la data de 30 aprilie 1930 și este înhumat în cimitirul „Eternitatea” din orașul Roman¹⁹.

¹³ Adrian Stroea, Marin Ghinoiu, *op. cit.*, p. 205.

¹⁴ Locot. colonel Paul Abrudan, Maior (r)Valeriu Roban - *Ofițeri de prestigiu care au activat în învățământul militar în perioada 1876-1940 – Profiluri*, în „Studii și materiale de muzeografie și istorie militară M.M.C.”, nr. 14-15 / 1981-1982, pp. 156-159;

¹⁵ *Ibidem*; *Anuarul militar al Oștirii Române pe anul 1877*, București, Imprimeria statului, p. 80.

¹⁶ Adrian Stroea, Marin Ghinoiu, *op. cit.*, p. 205; *Anuarul oficial al Armatei Române pe anul 1892-1893*, București, Imprimeria statului, p. 232;

¹⁷ Locot. colonel Paul Abrudan, Maior (r)Valeriu Roban, *op. cit.*, p. 158.

¹⁸ Adrian Stroea, Marin Ghinoiu, *op. cit.*, p. 205.

¹⁹ https://enciclopediaromaniei.ro/wiki/George_Macarovici accesat 04.12.2022.

Ernest Broșteanu²⁰, s-a născut la data de 24 ianuarie 1869 în orașul Roman. Urmează cursurile Școlii Militare de Ofițeri Infanterie și Cavalerie absolvite în anul 1890, cu gradul de sublocotenent și Școlii Superioare de Război, absolvită în 1900 când este ridicat la gradul de căpitan²¹. După absolvirea Școlii Superioare de Război este repartizat la Regimentul 14 Dorobanți Roman, urmând apoi Regimentul VI Tecuci nr. 24, Regimentul 15 Războieni, Batalionul 4 Vânători) sau la eșaloanele superioare ale armatei (Corpul 3 Armată), cea mai importantă fiind cea de comandant al Școlii fiilor de militari din Iași (1911-1916)²².

Cu gradul de colonel participă la campaniile din 1916, în calitate de comandant de regiment și comandant al Diviziei 11 Infanterie. În baza Înaltului Decret no. 2970 din 28 septembrie 1916, a fost decorat cu Ordinul „Mihai Viteazul”, clasa III, pentru modul cum a condus Regimentul 53 Infanterie în luptele din Dobrogea, de la începutul campaniei din 1916: „Pentru că, fiind trimis de comandantul diviziei să degajeze în stânga Diviziei a II-a cu regimentul său a știut să înflăcăreze pe soldați în așa grad, că ei au pornit la atac cântând. A fost rănit în fruntea regimentului, în ziua de 3 septembrie 1916 în lupta de la sud de Arabagi -Dobrogea”²³.

După ce a ieșit din convalescență, a fost avansat la gradul de general de brigadă și a fost numit la comanda Diviziei 11 Infanterie, mare unitate cu care a participat la bătălia de la Mărășești din vara anului 1917²⁴. Pentru faptele de arme a fost decorat de Rusia cu Ordinul „Sfântul Stanislav” clasa I și de către Franța cu „Legiunea de onoare” în grad de cavalier²⁵.

În ianuarie 1918, generalul Ernest Broșteanu a primit misiunea de a intra cu Divizia 11 Infanterie în Basarabia. În seara zilei de 13 ianuarie 1918, Brigăzile 21 și 22 infanterie, mari unități subordonate Diviziei 11 Infanterie au intrat în Chișinău,

²⁰ Ion, Giurcă, *Generalul Ernest Broșteanu: eliberator al Basarabiei*, București, Editura Militară, 2020.

²¹ Horia Dumitrescu, *Figuri de comandanți din Primul Război Mondial în jurnalul de front al Generalului Ion Rașcu*, în „Cronica Vrancei”, VII, 2008, p. 186.

²² *Anuarul Armatei Române pe anul 1905*, Lito-Tipografia L. Motzătzeanu, București, 1905; *Anuarul Armatei Române pe anul 1910*, Tipografia Albert Baer, București, 1910; *Anuarul Armatei Române pe anul 1914*, Tipografia F. Gobl și Fiii, București, 1914 și *Anuarul Armatei Române pe anul 1915*, Tipografia și Stabilimentul de Arte Grafice George Ionescu, București, 1915.

²³ *Anuarul ofițerilor și drapelilor Armatei Române cărora li s-au conferit ordinul "Mihai Viteazul"*, Atelierele grafice „Socec & Co”, București, 1930, p. 52.

²⁴ Dumitrescu, Horia, *art. cit.*, p. 186.

²⁵ *Anuarul ofițerilor și drapelilor Armatei Române cărora li s-au conferit ordinul "Mihai Viteazul"*, Atelierele grafice „Socec & Co”, București, 1930, p. 52.

unde au fost primite cu bucurie și entuziasm de către populație²⁶. La data de 14 ianuarie 1918, generalul Ernest Broșteanu declara: „Creați-vă viața dumneavoastră cum credeți și nimeni nu se amestecă în ea. În organizarea ei, noi nu vă vom împiedica”²⁷.

După război, în aprilie 1919, este avansat la gradul de general de divizie²⁸, și ocupă o serie de funcții de conducere în armată precum: comandantul Corpului Grănicerilor (1922-1929) și inspector general al Infanteriei (1929-1930), fiind trecut în rezervă la 1 octombrie 1930²⁹. Este autorul lucrărilor: *Învățăminte tactice și strategice din războiul ruso-japonez și Batalionul de instrucție al corpului de grăniceri*, în „Revista Infanteriei”, anul XIII, Nr. 155, Noembrie, 1909³⁰.

Generalul de divizie Ernest Broșteanu a încetat din viață la data de 6 iunie 1932 la București.

Iacob Zadic³¹, s-a născut la data de 8 decembrie 1867, în comuna Brătulești, fostul județ Roman.

Născută într-o familie armeană, urmează cursurile Școlii Fiilor de Militari din Iași, și ulterior a Școlii Specială de Artilerie din București, pe care a absolvit-o în anul 1888, cu gradul de sublocotenent³² iar între anii 1896-1898, a urmat cursurile Școlii Superioare de Război.

După absolvirea Școlii Speciale de Artilerie din București a fost repartizat în funcția de comandant de pluton în Regimentul 4 Artilerie Roman³³. Până la 1913 a fost comandant de pluton și baterie în Regimentul 3 Artilerie, Regimentul 12 Artilerie; șef birou pregătire de luptă din cadrul Regimentului 8 Artilerie (1898-1901); ofițer în statul major al Diviziei 7 Infanterie (1901-1906); șef de stat

²⁶ Marin C. Stănescu, *Armata română și unirea Basarabiei și Bucovinei cu România: 1917-1918*, Editura Ex Ponto, Constanța, 1999.

²⁷ Ion Gurcă, *Prezența armatei române în Basarabia la începutul anului 1918*, în „Revista de Istorie a Moldovei”, nr. 4 (112), 2017, p. 62.

²⁸ Dumitrescu, Horia, *art. cit.*, p. 186.

²⁹ *Anuarul ofițerilor și drapelilor Armatei Române cărora li s-au conferit ordinul "Mihai Viteazul"*, Atelierele grafice "Socec & Co", București, 1930, p. 52.

³⁰ http://enciclopediaromaniei.ro/wiki/Ernest_Bro%C5%9Fteanu accesat 04.12.2022.

³¹ Adrian Stroea, Marin Ghinoiu, *Din elita artileriei*, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, București, 2012, pp. 349-350.

³² *Ibidem*, p. 349.

³³ Gl. Mr. Mircea Agapie, col.Constantin Ucrain, *Personalități ale artileriei române*, Editura Militară, București, 1993, pp. 87-91

major al Diviziei 2 și 7 Infanterie (1906-1909, 1910-1911) și comandant al Regimentului 8 Artilerie (1909-1910, 1911-1914), în ultima calitate participând la ce de-al Doilea Război Balcanic³⁴.

A participat la Războiul pentru Întregirea României la luptele din Transilvania din 1916, ca șef de stat major al Armatei a 4-a române, comandate de generalul Constantin Prezan, și la luptele de la Mărășești, ca șef de stat major al Armatei 1-a română comandate de generalul Constantin Christescu și apoi de generalul Eremia Grigorescu. La data de 5 noiembrie 1918, Divizia a 8-a Infanterie la comanda căreia se afla generalul Iacob Zadik, a primit ordin să intre în Bucovina³⁵. La data de 11 noiembrie 1918, trupele Diviziei a 8-a Infanterie au intrat în Cernăuți, armata română fiind întâmpinată cu aclamații și urale: „Trăiască Regele României Mari! Trăiască Armata Română!”³⁶.

După instalarea noului guvern de la Cernăuți condus de patriotul român Iancu Flondor, Congresul General al Bucovinei a votat Marea Unire a Bucovinei cu România. Generalul Iacob Zadik a primit din partea bucovinenilor în semn de prețuire și respect, titlul de „Cetățean de Onoare a orașului Cernăuți”.

General de divizie (1919) a fost comandantul Corpului 4 Armată (1919-1922), fiind pensionat în 1926. De-a lungul carierei a primit următoarele distincții: Ordinul „Coroana României”, în grad de ofițer (1906); Ordinul „Steaua României”, în grad de ofițer (1912); „Legiunea de Onoare”, în grad de comandor (1923); Ordinul „Coroana României”, în grad de Mare Cruce (1929) și Ordinul „Apărarea Patriei”, clasa a II-a (1967)³⁷.

Generalul Iacob Zadik a încetat din viață la data de 8 aprilie 1970.

Vasile N. Nădejde³⁸, s-a născut la data de 8 mai 1887 în comuna Porcești, fostul județ Roman, (azi Moldoveni, în județul Neamț) într-o familie numeroasă. După ce a urmat cursurile primare în comuna natală și gimanziul „Roman-Vodă” din orașul Roman, se înscrie în 1907 la Școala Militară de Ofițeri de Infanterie pe care a absolvit-o în anul 1909, cu gradul de sublocotenent³⁹. După absolvire este repartizat la Regimentul 27 Infanterie Bacău, remarcându-se în timpul Primului Război Mondial, fiind grav rănit de două ori și recompensat cu înalte distincții militare. Maiorul Vasile Nădejde a fost mutat în Regimentul 15 Dorobanți „Războieni” în baza Înaltului Decret nr. 2420 din 10 septembrie 1918. Cu acest regiment intră la 2 decembrie 1918, în orașul Târgu Mureș, pentru ca, la 6 decembrie 1918, batalionul aflat sub comanda sa

³⁴ *Ibidem*.

³⁵ Adrian Stroea, Marin Ghinoiu, *op. cit.*, p. 349.

³⁶ C. Kirițescu, *Istoria războiului pentru întregirea României*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989, p. 354.

³⁷ Gl. Mr. Mircea Agapie, col.Constantin Ucrain, *art. cit.*, p. 91.

³⁸ Octavian Mancu, *Monumente și însemne memoriale din județul Neamț*, Editura Cetatea Doamnei, Piatra Neamț, 2007, pp. 393-395;

³⁹ *Ibidem*, p. 393.

să ajungă în gara Szekely Kocsard (Cucerdea Secuiască). Impresionat de primirea făcută, maiorul Vasile Nădejde, s-a adresat mulțimii cu cuvintele: „Această gară și acest nod de cale ferată, fiind ocupate de unități ale Regimentului 15 Războieni se va numi de acum Războieni”⁴⁰.

Vasile N. Nădejde a obținut și titlul de doctor în drept, remarcându-se drept unul dintre cei mai reprezentativi istoriografi militari ai începutului de secol XX. În anul 1930 vor apărea și lucrările de istorie militară semnate de către istoricul militar,

locotenent colonel Vasile N. Nădejde, intitulată *Istoria Armatei Române*, Vol. I. - *Din primele timpuri cunoscute până la întemeierea Principatelor Române*, apărută la Tipografia „Cultura Românească”, Iași, 1930 și onorată de către Academia Română cu premiul „Gheorghe Asachi” precum și lucrarea *Centenarul renașterii Armatei Române 1830-1930*. De asemenea, în anul 1944 va apărea și lucrarea *Bătălia de la Varna (1444)*, publicată de istoricul militar romașcan, la jumătate de mileniu de la desfășurarea ei⁴¹.

A participat în calitate de ofițer al armatei române și la Campania militară a celui de-al Doilea Război Mondial, unde s-a dovedit a fi un bun apărător al valorilor creștine ale neamului românesc. Pentru faptele de vitejie dovedite pe câmpul de luptă, a fost decorat cu Ordinul „Coroana României” în grad de cavalier. După instaurarea dictaturii comuniste Vasile N. Nădejde, ca de altfel foarte mulți ofițeri ai armatei române, a avut de suferit în mod dureros și nedrept opresiunea noilor autorități.

Vasile Nădejde a încetat din viață la data de 2 martie 1978, la vârsta de 91 de ani.

Mihai Buttescu⁴², născut la data de 3 noiembrie 1878 în satul Agapia, județul Neamț, a fost un general și om politic român, erou al Războiului pentru Întregirea României. Absolvent al Școlii Fiilor de Militari din Iași și a Școlii de Artilerie, Geniu și Marină din București, este selecționat în anul 1898 pentru a urma Școala de război din Anklam (Germania).

⁴⁰ Ibidem, 394.

⁴¹ Marian Moșneagu, *Despre trecutul Armatei Române la timpul prezent și viitor*, în „Document. Buletinul Arhivelor Militare Române”, nr. 1 (47), 2010, p. 12.

⁴² Mihail I. Buttescu, *Vânătorii reginei Elisabeta-memoriile unui ofițer din garda regală*, Editura Militară, București, 2012; „Gândirea Militară Românească” nr. 5/2012, p. 195.

În 1916, era comandantul batalionului II din cadrul Regimentul 2 Vânători de gardă „Regina Elisabeta”, participând în această calitate la luptele de la Tabla Buții-Tătaru Mare și în trecătoarea Predeal. La data de 26 noiembrie 1916 a fost numit de către generalul Alexandru Averescu, ofițer de legătură între Armata a 9-rusă, cu Cartierul General la Roman și Armata a 2-a română. Mihai Buttescu a îndeplinit această misiune în garnizoana Roman până la data de 13 mai 1917, perioadă de timp pe care o caracterizează: „Cinci luni și jumătate la Cartierul Armatei a 9-a ruse, în cele mai cangrenoase timpuri ale acestei uriașe armate”.

Generalul Mihai Buttescu consemnează în *Memorii*: „[...] Am sosit noaptea la Roman și am dormit în tren, pe o linie secundară. Dimineața, vagonul cu calul era tras la rampă [...] Gara era plină de ruși. Vedeam pentru prima dată uniforma lor, toți mâncau și scuiپau semințe, dar când trecea câte un șef al de-al lor, încremeneau în poziție [...]. Aveau aspectul unei armate foarte disciplinate. Am lăsat calul, lada și ordonanțele în vagon și m-am dus să mă prezint la Cartierul General al Armatei a 9-a ruse, instalat în cel mai mare hotel din centrul orașului”.

După încheierea misiunii din garnizoana Roman, Mihai Buttescu a fost avansat locotenent-colonel și a fost numit comandant al Regimentului 2 Vânători „Regina Elisabeta”. A participat împreună cu unitatea pe care o comanda la luptele din vara anului 1917 de la Mărăști. Datorită faptelor de vitejie dovedite pe câmpul de luptă, locotenent-colonelul Buttescu Mihail, comandantul Regimentului 2 Vânători, a fost decorat cu Ordinul „Mihai Viteazul” clasa a III-a conform Înaltului Decret nr. 849 din 11 august 1917⁴³: „Pentru vitejia cu care a condus regimentul în 11 iulie 1917, la atacul pozițiilor inamice de pe dealurile Mărășești și Teiuș, punând stăpânire pe întăriturile acestuia”.

Demisionează din armată și se dedică afacerilor și carierei politice, ca membru al Partidului Poporului, fiind ales senator de Neamț în două legislaturi (1920-1922) și apoi senator de București-Ilfov⁴⁴.

În perioada 1939-1941 colonelul Butescu este concentrat și asigurat, cu unele întreruperi, comanda Regimentului 3 „Olt” cu garnizoana la Slatina. După război a fost avansat la gradul de general în retragere⁴⁵.

Este autorul a numeroase lucrări de tactică și strategie militară: *Atacul infanteriei germane în 1902*, *Formarea sistematică a recruților infanteriei*, *Teoria*

⁴³ Eugen Stănescu, ș.a., *Cavaleri ai ordinului militar de război „Mihai Viteazul”*, Editura SALGO, Sibiu, 2012, p. 44.

⁴⁴ Emanuel Bălan, *Personalități de pe meridianul Ozana. Mic Dicționar*, Editura PIM, Iași, 2022, p. 40.

⁴⁵ <https://www.ziartarguneamt.ro/destinul-unui-general-nemtean-mihai-i-buttescu> accesat 5.12.2022.

*infanteristului, Exerciții pregătitoare de tragere, Pedagogia instructorului, Mitralierele infanteriei etc*⁴⁶.

De-a lungul carierei militare a fost decorat cu medaliile „Crucea Albă” a Ordinului „Coroana Prusiei” în grad de Ofițer și „Crucea Comemorativă a Războiului 1916 - 1918” cu baretele „Ardeal”, „Carpați”, „Mărășești” și „Mărăști”⁴⁷.

Generalul Mihai Buttescu a încetat din viață la data de 24 decembrie 1963, și este înhumat în cimitirul Mănăstirii Agapia.

Nicolae Rujinschi⁴⁸, s-a născut la data de 15 iunie 1864 la Piatra Neamț, și a fost comandantul Diviziei 7 Infanterie Roman în timpul luptelor purtate de marea unitate în vara anului 1917. Absolvent al Școlii de Ofițeri din Iași și a Școlii Superioare de Război, participă în calitate de combatant la cel de-al Doilea Război Balcanic și la Războiul pentru Întregirea României. În Campania militară a Războiului pentru Întregirea României a fost înaintat la gradul de general de brigadă. În perioada 24 decembrie 1916 - 30 august 1917 generalul Nicolae Rujinschi a îndeplinit funcția de comandant al Diviziei 7 Infanterie „Roman”.

La data de 30 decembrie 1917 a fost decorat cu Ordinul „Mihai Viteazul”, clasa a III-a conform Înaltului Decret nr. ⁴⁹: „Pentru vitejia și elanul remarcabil cu care a condus Brigada în luptele din Dobrogea, Transilvania, Văile Slănicului și Oituzului în anul 1916. De asemenea

în luptele de la Arabagi și Hârja, fiind copleșit de forțele covârșitoare ale inamicului, a trecut în fruntea luptătorilor pe care a reușit să-i adune în jurul său și, cu carabina în mână, a contraatacat din nou pe inamic, respingându-l”.

A scris numeroase lucrări de teorie și tactică militară: *Curs de topografie neregulată sau de campanie*, Tipografia Voința Națională, București, 1901; *Curs de topografie regulată*, Tipografia Voința Națională, București, 1900; *Elemente de topografie de campanie și cetirea hărților*, Ed. II. Atelierele Grafice Flacăra, București, 1913⁵⁰.

⁴⁶ Emanuel Bălan, *op. cit.*, p. 40.

⁴⁷ *Ibidem*.

⁴⁸ Constantin Prangati, *Dicționarul oamenilor de seamă din județul Neamț*, Editura Crigarux, Piatra Neamț, 1999, p. 217.

⁴⁹ Eugen Stănescu, ș.a., *Cavaleri ai ordinului militar de război „Mihai Viteazul”*, Editura SALGO, Sibiu, 2012, p. 85.

⁵⁰ https://bibliacad.ro/bnr/search_rezultate_PPR.php accesat 5.12.2022.

A fost decorat cu următoarele ordine și medalii: Ordinul „Steaua României”, în grad de ofițer (1912), Ordinul „Coroana României”, în grad de ofițer (1904), Ordinul „Ferdinand” în grad de Mare Ofițer, Ordinul „Sfinților Mauriciu și Lazăr” în grad de Mare Ofițer (Italia), Ordinul „Leul Alb” în grad de Mare Cavalier (Cehoslovacia)⁵¹.

Generalul Nicolae Rujinski a decedat în anul 1946, la București.

Haralambie Giossanu⁵², s-a născut la 10 februarie 1880 în orașul Piatra Neamț și a fost fiul colonelului Grigore Giossanu, comandant al Regimentului 15 Dorobanți „Războieni”. Absolvent al Școlii Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină, în 1909, atras de aviație urmează cursurile Școlii Militare de Pilotaj de la Cotroceni, în urma absolvirii a obținut brevetul de zbor nr. 23 la data de 13 mai 1913.

La intrarea României în Războiul de Întregire Națională, Haralambie Giossanu a fost numit comandant al Grupului 4 escadrile care acționa pentru Armata de nord. A executat primele recunoașteri ofensive în ziua de 16-29 septembrie 1916 pe Valea Oituzului, ulterior fiind numit la comanda Escadrilei de recunoaștere Farman, dotată cu două avioane F 40. În ziua de 30-13 octombrie 1916, a cerut transferul la Grupul 3 Aviație București. La data de 1 noiembrie 1916, a fost avansat la gradul de căpitan și a fost mutat pe terenul de zbor de la Mărgineni (Bacău). În prima

jumătate a anului 1917, a executat de pe Aerodromul Militar din Piatra Neamț, numeroase misiuni de recunoaștere și fotografiere a dispozitivului inamic. A fost avansat la gradul de maior la 12 septembrie 1917 și numit ajutor tactic al Grupului 2 Aeronautic. Pentru faptele de arme dovedite în luptele din vara anului 1917 a fost decorat la data de 9 aprilie 1918 cu ordinul „Steaua României” cu spade în gradul de cavalier, „pentru destoinicia cu care și-a condus escadrila în timpul campaniei din 1917”.

La data de 1 ianuarie 1918, a fost numit comandant al Grupului 3 Aeronautic care avea ca teren de bază Aerodromul Militar din Roman. A fost comandantul Școlii Pregătitoare de Ofițeri Naviganți și al Școlii Pregătitoare și Speciale ale Aeronauticii,

⁵¹ *Anuarul Armatei Române pe anul 1916*, Tipografia „Universala” Iancu Ionescu, București, 1916, p. 435; *nuarul ofițerilor și drapelelor Armatei Române cărora li s-au conferit ordinul „Mihai Viteazul”*, Atelierele grafice „Socec & Co”, București, 1930, p. 120;

⁵² Constantin Tomșa, *Personalități ale culturii din județul Neamț*, Editura Crigarux, Piatra-Neamț, 2014, p. 254.

Cotroceni (1924-1925 și 1925-1933), fiind avansat la gradul de general de escadrilă aeriană, la 6 iunie 1938⁵³.

Haralambie Giossanu a încetat din viață la București, la data de 6 mai 1962.

Nicolae Vicol, s-a născut la 17 martie 1861 la Piatra Neamț, și a condus Serviciul Sanitar al Marelui Cartier General, în timpul Războiului pentru Întregirea României. Absolvent al Facultății de Medicină din Iași, în 1892 își susține la București, doctoratul în medicină. După susținerea tezei de doctorat este repartizat la Spitalul Militar din Iași, ca medic secundar al spitalului. Sfătuit să rămână în armată, în 1899, este avansat la gradul de medic de batalion, clasa I, în garnizoana Iași⁵⁴.

În 1909, după dezvoltarea serviciului chirurgical al Spitalului Militar Iași, a fost avansat la gradul de locotenent-colonel și a fost transferat la Ministerul de Război. Împreună cu

generalul dr. Constantin Papilian, inspectorul general al armatei, a reușit să pună bazele medicinei militare științifice.

În anul 1912, colonelul doctor Nicolae Vicol a condus cu multă competență serviciul chirurgical din Spitalul Militar Central. După cel de-al Doilea Război Balcanic din anul 1913, a funcționat la diferite mari unități iar în prima perioadă a războiului de reîntregire a condus Serviciul Sanitar al Armatei de Nord⁵⁵.

În „Monitorul Oastei” nr. 10 din 19 februarie se arată⁵⁶: „În baza Raportului ministrului de război nr. 27.050 din 10 ianuarie 1919 generalul de brigadă medic Nicolae Vicol a fost decorat cu Ordinul Crucea „Regina Maria” clasa I, pentru modul desăvârșit cum a organizat și condus serviciul sanitar al armatei în tot timpul campaniei, precum și priceperea ce a arătat în luarea măsurilor pentru combaterea epidemiilor, expunându-se personal, prin contactul ce avea continuu cu bolnavii”.

⁵³ comandor dr. Marius-Adrian Nicoară, căpitan Daniel Stan, locotenent Gabriel Cristian Mocanu, *Comandanții Școlilor Aripilor Românești- Un veac de instruire militară aeronautică (1 aprilie 1912 – 1 aprilie 2012)*, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei București, 2012, p. 15.

⁵⁴ Gl. Mr. Dr. Vasile Apostol, *Urmașii demni ai plăieșilor cetății Neamț*, Editura Pro Transilvania, București, 2003, pp.118-119.

⁵⁵ Alexandru Ghetan, *Reorganizarea sistemului medico-sanitar din Basarabia anilor 1918-1919*, în „Studia Universitatis Moldaviae”, nr.4 (114), 2018; pp. 107-113; Vasile Dumitraș, *Secvențe istorice vizând activitatea serviciului sanitar militar român în Moldova în timpul Primului Război Mondial și în Basarabia după Marea Unire din 1918*, în „Revista de Științe ale Sănătății din Moldova”, nr. 1(15), 2018, p. 82.

⁵⁶ „Monitorul Oastei” nr. 10 din 19 februarie 1919.

Istoricul și omul politic Gheorghe I. Brătianu, în anul 1917, sublocotenent în Regimentului 4 Artilerie și subordonat al maiorului Nicolae Dăscălescu, a consemnat mai târziu, despre acesta: „rareori un simț mai înalt al datoriei și dreptății s-a împerecheat cu o mai desăvârșită simplitate, cu o mai prietenoasă modestie. Astfel de caracter îți (mai) redau încrederea în armată și în omenire”.

În anul 1995, Brigada 1 Rachete Sol - Aer, mare unitate din armata română, a primit denumirea onorifică „General Nicolae Dăscălescu”, comandantul primului regiment de apărare împotriva aeronavelor care a urcat în ierarhia militară până la demnitatea de comandant al Armatei a 4-a române, în timpul celui de-al Doilea Război Mondial.

După război, este numit șef de stat major al Diviziei 14 Infanterie (în 27 ianuarie 1920) și apoi șef al Biroului Studii în cadrul Ministerului de Război (în 1 iunie 1920). Între 1921 și 1923 urmează cursurile Școlii Superioare de Război din București, urcând apoi treptele militare și îndeplinind mai multe funcții: șef de stat major al Diviziei 1 Aeriene (1925-1931), șef de stat major al Inspectoratului General al Aeronauticii (octombrie 1931 – octombrie 1932) și comandant al Regimentului 1 Artilerie Antiaeriană de la Ghencea-București (octombrie 1932 - octombrie 1933), șef de stat major al Corpului 3 Armată (1933-1936) și comandant al Brigăzii 12 Artilerie (1936-1937)⁶¹. General de brigadă de la 1 aprilie 1937, este numit secretar general al Ministerului de Război (păstrând comanda Brigăzii 12 Artilerie până la 15 decembrie 1937) iar din 1938, comandant al Brigăzii 1 Artilerie Antiaeriană, pentru ca din septembrie 1939, să fie numit comandant al Diviziei 25 Infanterie de la Buzău. General de divizie în 1940⁶² este numit la comanda Diviziei 20 Infanterie⁶³.

S-a identificat cu soldatul de rând, pe care l-a iubit, îmbărbătat și răsplătit, fiind supranumit „generalul soldat”. Încheierea celei de-a doua conflagrații mondiale a marcat începutul dramei generalului Nicolae Dăscălescu. Astfel, la 24 august 1946 a fost acuzat de crime de război, dar în lipsa probelor a fost achitat de Curtea de Apel București⁶⁴.

A fost decorat cu numeroase ordine și medalii: Ordinul „Sfânta Ana” cls. a 3-a, „Coroana României” cls. a IV-a, cu spade, în grad de ofițer, cu panglică de „Virtute Militară”, Ordinul „Mihai Viteazul”, Crucea Ordinului „Vulturul German”, Ordinul „Steaua României” cu spade în grad de Mare Ofițer cu panglică de „Virtute Militară”, Ordinul „Coroana României” cls. a III-a, Medalia „Cruciada împotriva comunismului”⁶⁵.

⁶¹ *Ibidem*, pp. 104-105.

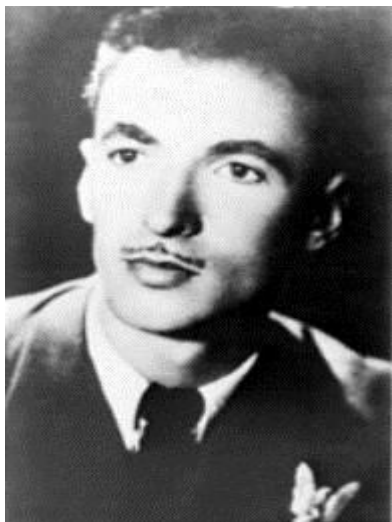
⁶² Decretul Regal nr. 1.928 din 7 iunie 1940 pentru înălțarea în grad a unor ofițeri generali, în „Monitorul Oficial”, anul CVIII, nr. 131 din 8 iunie 1940, partea I-a, p. 2829.

⁶³ Leonida Loghin, Aurel Lupășteanu, Constantin Ucrain, *op. cit.*, p. 105.

⁶⁴ N. Dăscălescu, *Nicolae Dăscălescu: generalul soldat*, Editura Militară, București, 1995, 239 p

⁶⁵ Decretul Regal nr. 2.676 bis din 22 septembrie 1941 pentru conferiri de decorațiuni de războiu, în „Monitorul Oficial”, anul CIX, nr. 237 din 7 octombrie 1941, partea I-a, p. 5964; Decretul Regal nr. 1.905 din 8 iunie 1940 pentru numiri de membri ai ordinului „Steaua României”, publicat în „Monitorul Oficial”, anul CVIII, nr. 131 din 8 iunie 1940, partea I-a, p. 2783.

Considerat a fi fost unul dintre cei mai reprezentativi generali ai secolului trecut, generalul Nicolae Dăscălescu a încetat din viață la 26 septembrie 1969, în orașul Piatra Neamț⁶⁶.

Vasile A. Gavrilu, s-a născut în orașul Roman, la data de 1 ianuarie 1919, și a fost unul dintre așii aviației militare de vânătoare în cel de-al Doilea Război Mondial. Urmează cursurile primare și gimnaziale la Roman, și atras de cariera militară abandonează studiile universitare și se înscrie Școala de Ofițeri de Aviație de la Cotroceni. Martor ocular al manevrelor militare executate în garnizoana Roman, în perioada interbelică, Vasile Gavrilu rememorează: „Pe la vârsta de 10-12 ani, fugeam la câmpul din spatele Regimentului 14 Dorobanți, unde aterizau avioanele Potez XXV venite de la Iași, pentru manevre sau exerciții de cooperare cu trupele terestre. Pentru mine acei piloți cu căști, ochelari, fulare etc., mi se păreau niște zei și nici nu îndrăzneam măcar a visa că

voi ajunge vreodată ca ei”.

La data de 20 august 1944, Vasile Gavrilu aterizează pe Aerodromul Militar din Roman alături de Grupul 9 Vânătoare comandat de Băzu Cantacuzino. Misiunile de luptă executate la Roman de către Grupul 9 Vânătoare la care a participat și Vasile Gavrilu, sunt detaliate în lucrarea memorialistică *Jurnalul locotenentului Dobran*.

Eroul aviator Vasile Gavrilu a participat la acțiunile de luptă aeriană atât pe Frontul de Est cât și pe Frontul de Vest, având 306 misiuni la inamic, soldate cu 12 victorii sigure, 2 probabile și 5 avioane distruse la sol⁶⁷.

În 1958, lt. col. Vasile Gavrilu s-a pensionat la doar 39 de ani. A fost printre ultimii ofițeri ai armatei regale care au rămas în noua armată „poporului”. Între timp a obținut diploma de inginer mecanic agricol. Dar în 1967 a revenit să lucreze în aviație, dar în sectorul civil, ca profesor în Centrul de Pregătire a Personalului Aeronautic. După Revoluția care a răsturnat regimul comunist românesc, a fost promovat, așa cum ar fi trebuit să se facă mai devreme, general-maior⁶⁸.

După 1989 eroul aviator Vasile Gavrilu s-a implicat în reînființarea Asociației Naționale a Cavalerilor Ordinului „Virtutea Aeronautică”, a cărei președinte a fost

⁶⁶ Leonida Loghin, Aurel Lupășteanu, Constantin Ucrain, *op. cit.*, p. 106.

⁶⁷ Gl. Mr. Dr. Vasile Apostol, *op. cit.*, p.89.

⁶⁸ <https://www.worldwar2.ro/arr/p017.htm> accesat 6.12.2022.

ales, precum și la înființarea Asociației Române pentru Propaganda și Istoria Aeronauticii. Pentru meritele de pe front, eroul aviator Vasile Gavrilu a fost distins printre numeroase ordine și medalii cu ordinul „Mihai Viteazul” cu spade, clasa a III-a.

Vasile Bărboi⁶⁹, s-a născut la data de 7 februarie 1922 în orașul Roman. A urmat cursurile Liceului „Roman-Vodă”, apoi între anii 1940-1942, Școala Militară de Ofițeri de Apărare contra Aeronavelor din București. La data de 10 mai 1941, a fost avansat la gradul de sublocotenent și a fost repartizat la Regimentul 2 Artilerie Antiaeriană, în funcția de comandant de secție la Bateria 212 mitraliere calibru 13,2 mm „HOTKISS”⁷⁰.

A participat la toată Campania militară a celui de-al Doilea Război Mondial, atât pe frontul de Est cât și în Vest. După încheierea războiului a îndeplinit funcții de răspundere în diferite eșaloane ale armatei, între care: șef al Apărării Antiaeriene a Trupelor de Uscat și apoi șef de stat major al Comandamentului Artileriei (1970 - 1981)⁷¹.

A parcurs toate treptele carierei militare, fiind fost pensionat în anul 1981, în gradul de general-locotenent. După anul 1989, generalul Vasile Bărboi s-a consacrat redactării și tipăririi monumentalei lucrări *Veteranii pe drumul onoarei și jertfei*. A publicat de-a lungul timpului numeroase articole de istorie militară în publicații de specialitate.

Este unul dintre autorii lucrării *Istoria orașului Roman 1392-1992* apărută la Roman, în anul 1992, sub egida Societății Culturale „Roman-600”.⁷²

Într-un interviu acordat în anul 1997, istoricului militar comandor (ret) profesor univ. dr. Aurel Pentelescu, pentru revista de psihologie militară „Spirit Militar Modern”, generalul Vasile Bărboi consemna: „Acolo pe front, în Cotul Donului, mai întâi, apoi pe frontul de Vest, după 23 august 1944, am cunoscut două mari adevăruri, le-aș numi istorice: noblețea sufletească a ostașului român, cu comportamentul său țărănesc, ancestral, cu mult, bun simț, cumpătate și neînfricoșat în fața greutăților și chiar a morții și răspunderea ce revenea ofițerului, fie el doar comandant de secție sau baterie de artilerie a.a. ca mine, pentru tot, îndeosebi pentru

⁶⁹ Revista „Spirit Militar Modern” nr. 4 1997; Revista „Document. Buletinul Arhivelor Militare Române”, nr. 11, 2000, pp. 24-26.

⁷⁰ Gl. Mr. Dr. Vasile Apostol, *op. cit.*, pp. 64-66.

⁷¹ *Ibidem*, pp. 71-72.

⁷² *Ibidem*, p. 73.

conducerea trupei... În gerurile acelea năprasnice din stepele Rusiei, soldații mei mă încălzeau cu trupurile lor, strânși în jurul meu!”

Generalul de corp de armată (ret) Vasile Bărboi a încetat din viață în anul 2005, și este înmormântat în Cimitirul Militar Ghencea 1 din București.

Bibliografie selectivă

Adrian Stroea, Marin Ghinoiu, *Din elita artileriei*, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, București, 2012;

Avram, Valeriu, *Zburătorii României Mari*, Editura Alpha MDN, Buzău, 2007;

Constantin Prangati, *Dicționarul oamenilor de seamă din județul Neamț*, Editura Crigarux, Piatra Neamț, 1999;

Constantin Tomșa, *Personalități ale culturii din județul Neamț*, EDITURA Crigarux, Piatra-Neamț, 2014;

Eugen Stănescu, ș.a., *Cavaleri ai ordinului militar de război „Mihai Viteazul”*, Editura SALGO, Sibiu, 2012;

„Gândirea Militară Românească” nr. 5/2012;

Laurian Ante, *O antologie a literaturii nemțene*, Editura Mușatinia, Roman, 2006;

Mihail I. Buttescu, *Vânătorii reginei Elisabeta-memoriile unui ofițer din garda regală*, Editura Militară, București, 2012;

„Monitorul Oastei” nr. 10 din 19 februarie 1919;

Octavian Mancu, *Monumente și însemne memoriale din județul Neamț*, Editura Cetatea Doamnei, Piatra Neamț, 2007;

Revista „Document. Buletinul Arhivelor Militare Române”, nr. 11 /2000;

Revista „Spirit Militar Modern” nr. 4 1997;